

СЕКЦИЯ 13. Педагогические науки. ПОД- СЕКЦИЯ 6. Теория, практика и методы обучения.

Валюк В.Ф.

кандидат хімічних наук,
доцент кафедри хімії,
екології та методики їх навчання
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В КЛАСАХ ХІМІКО-БІОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

***Ключові слова:** навчально-виховний процес, старша профільна школа, форми та методи організації навчально-виховного процесу, хімічна освіта.*

***Keywords:** educational process, high school profile establishment, forms and methods of organization of educational process. chemical education.*

Провідним напрямом реформування системи загальної середньої освіти виступає профільність навчання старшокласників. Перехід до профільного навчання зумовлює широкі освітні й розвивальні цілі: поліпшення якості загальної освіти школярів, сприяння забезпеченню рівного доступу учнівської молоді до здобуття якісної освіти відповідно до їхніх індивідуальних нахилів і потреб, створення умов для побудови старшокласниками індивідуальних освітніх траєкторій, розширення можливостей успішної соціалізації учнів у локальному і регіональному соціумах та ефективної підготовки випускників школи до продовження навчання у вищій школі.

Методичні аспекти впровадження профільного навчання з окремих природничих дисциплін висвітлено у дослідженнях Н. М. Буринської, Л. П. Величко, Л. С. Ващенко, М. М. Гладюка, О. В. Єреська, В. В. Курсон,

Н. Ю. Матяш, Я. С. Фруктової, Н. Н. Чайченко, А. М. Ясинської,
О. Г. Ярошенко [1-2].

Перед навчальними закладами освіти стоїть завдання – всебічно вдосконалювати навчально-виховний процес, який би забезпечував розширення обсягу й підвищення міцності знань, умінь і навичок учнів, розвиток їх індивідуальних та творчих здібностей. Навчання хімії служить загальним цілям виховання підростаючого покоління, озброює учнів знаннями, необхідними для розбудови держави, сприяє формуванню у школярів наукового світогляду, допомагає виховувати їх у дусі патріотизму, відданості своєму народові.

Розвиток сучасної науки й техніки ставить перед школою нові завдання. Випускник сучасної школи, який житиме й працюватиме в новому тисячолітті, повинен володіти певними якостями:

- самостійно здобувати необхідні знання, вміло застосовуючи їх на практиці;
- критично мислити, грамотно працювати з інформацією;
- бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах;
- самостійно працювати над розвитком власного інтелекту, культурного й морального рівня.

Сформувати такі якості можна лише за рахунок підвищення ефективності навчальної діяльності. Активізація мислення стала найважливішою частиною перебудови школи відповідно до міжнародних загальноосвітніх стандартів. Зміст і обсяг підготовки учнів згідно з цими стандартами мають відповідати вимогам сьогодення, забезпечити високий загальноосвітній рівень громадян України їх інтеграцію в Європейський освітній простір. Якість уроку, відхід від шаблонної системи його організації, оволодіння новими технологіями – ось що необхідно сучасному вчителю. Знання разом з творчими здібностями стають головним показником всебічно розвинутої особистості [3].

Основною метою сучасної школи є створення такої системи навчання, яка б задовольнила освітні потреби кожного учня відповідно до його здібностей, інтересів та можливостей. У спеціалізованих класах з поглибленим вивченням хімії потрібно використовувати лекційно-семінарську систему в поєднанні з блочно-модульною та контрольньо-коригувальною системами навчання, які дозволяють повніше реалізувати можливості розвивального навчання, інтенсифікувати навчальний процес, навчити учнів розв'язувати проблеми, застосовуючи свій інтелект, волю, почуття, пам'ять, мислення. [4].

1. Весь навчальний матеріал поділяється на різні за обсягом частини (модулі). Визначальними принципами поділу є дидактична мета і характерні особливості теми.

2. Для кожного учня записується алгоритм навчання де зазначається тема, мета, рекомендована література, дається опорний конспект, міні-підручник, перелік розрахункових та експериментальних задач, вправ, тестових завдань. Користуючись певним набором довідкової та навчальної літератури учень засвоює відповідну порцію матеріалу.

3. Учень не може перейти до наступного модуля програми, якщо добре не опанує зміст попереднього.

4. Зміст окремих кроків модулів (міні-модулів) диференціюється відповідно до здібностей учнів.

5. У процесі навчання намагатися спланувати роботу за принципом диференціації складності та міцності засвоєння знань.

6. Записані у міні-підручниках завдання повинні включати проведення досліджень, аналіз, самостійне вивчення певних явищ, фіксацію результатів вивчення у вигляді моделей цих явищ, таблиць. Часто учні самостійно складають опорні конспекти з певних тем.

7. Виконання завдань носить теоретичний характер і вводить учнів у лабораторію наукової думки, допомагає їм набувати досвіду, формувати творче мислення.

8. У процесі навчання поряд з індивідуальною роботою широко використовується як групова так і колективна форми навчальної діяльності.

З метою підвищення рівня засвоєння знань на уроках в класах з поглибленим вивченням хімії можна використовувати контрольну-коригувальну технологію навчання, яка дає можливість організувати індивідуальні освітні траєкторії учнів із врахуванням їх здібностей, індивідуальних особливостей, мотивації, а також того рівня інформації, що необхідно подати.

Впроваджуючи нестандартні форми навчання, вчитель дозволяє учням спеціалізованих класів, починаючи з перших уроків цілеспрямованої хімічної освіти, засвоювати знання у тому темпі, який відповідає їх пізнавальним здібностям. Дають можливість здібним і особливо обдарованим дітям максимально розвивати власні позитивні задатки, збільшувати творчий інтелектуальний потенціал. Дозволяє максимально наблизити навчальний матеріал до реального життя, спонукає учнів постійно оновлювати ці знання.

У процесі навчання учні завжди повертаються до раніше вивченого і розглядають його з різних позицій на більш складному рівні, що дає можливість слабшим учням закріпити, а сильним поглибити знання. Навчання учнів у спеціалізованих класах спонукає їх працювати не лише на уроках, але й в позаурочний час: займатися у гуртках, на курсах, в Малій академії наук.

Профільне навчання є одним з ефективних засобів підвищення якості освіти, розвитку здібностей, нахилів, інтересів школярів та індивідуальних можливостей; активності їхньої пізнавальної діяльності. Профільне вивчення хімії передбачає допомогу майбутнім випускникам школи закласти основи власної успішної кар'єри. Це завдання не є новим для системи освіти, тому

відправним моментом розуміння сьогоденної проблеми є особливості цільових установок, підбір методів і засобів для їх досягнення, особливості перебігу цього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Величко Л. Загальнокультурний контекст шкільної хімічної освіти // Рідна школа. 2008. – № 3–4. С.9-12.
2. Бабенко О. М. Сучасні вимоги до професійної компетентності вчителя // Проблеми якості природничої педагогічної освіти. XIII Каришинські читання”: матеріали Міжнар. наук.-практ. конгр., 25-26 травня 2006 р., м. Полтава. – Полтава: ПДПУ імені В. Г. Короленка, 2006. – С. 6-7.
3. Липова Л. Особливості навчальної діяльності в профільних класах // Шлях освіти. 2006. – № 1. С. 35-41.
4. Липова Л. Спецкурс як компонент профільного навчання хімії // Біологія і хімія в школі. 2008. – № 4. С.44-46.